

Bakom den vita spetsgardinen

Annelie Axèn

När jag betraktar omslaget till detta nummer av Kritiker kommer jag att tänka på hur Mathias Danbolt inleder sin essä *Seriøs flørting*. Han frågar sig varför det sällan fanns några människor i ritningar och fotografier av hus, interiörer och parker i de böcker han läste när han studerade konsthistoria. Som om arkitekturen inte var ägnad för människor.

I Stine Gonsholts bilder finns människan hela tiden närvarande i stadsrummet. Men varken människor eller byggnader står riktigt stilla. Staden är i ständig förändring. Den byggs ut och renoveras. Byggnadsställningarna och plasten skapar nya paradigmer för att läsa staden. Men ritningarna över framtidens ombyggnader kommer kanske aldrig att sättas i verket, verkligheten flyr kartan och staden har alltid redan modifierats, byggts ut.

Gonsholts bilder framstår som en vandring genom ett stadslandskap där betraktaren ständigt utsätts för små förskjutningar i skala och perspektiv. Som om staden som erfarenhet bara kan gripas på mycket långt avstånd och som något ofullständigt, genom minnets tillbakablick och fotografiets eller kartans brist på detaljer. Staden låter sig inte behärskas eller fångas. Den förändrar sig ständigt och lämnar oss mytologier om dess historia.

Men det är inte för att bryta sönder stadsrummet, eller vår förståelse av det, som Gonsholt utsätter oss för dessa små förskjutningar. Det är för att sätta landskapet i rörelse. Liksom i filmens logik är det tidsintervallet mellan det förflutna och den ännu ofullbordade framtiden som får det samtida träda fram.

I flera texter i detta nummer av Kritiker - till exempel hos Helga Krook, Helena Boberg och Ulf Eriksson - tränger offentligheten sig nära in på individen. Den avkräver svar och interaktion från den enskilda människan, som i sina försök på att begripa invaderas av det offentliga rummet på ett högst fysiskt eller sinnligt vis. Kan det vara så att offentligheten egentligen är en form för uppmärksamhet, där distinktionen mellan centrum och periferi bleknat bort och ersatts av ett ambivalent och ansvarskrävande gränstillstånd?

Stadens ljud och ljus tränger sig på i form av enorma reklamskyltar med avklädda kvinnor, stockholmska heterosexuella par diskuterar badrumsrenovering och klirrandet av glas och koppar från underbetalda servitiser utan rätt till anställningstrygghet skraller trumpeten i bakgrunden. Mitt eget stadsrum glider över i det offentliga rummet i Kritikers texter. Och samtalet mellan dem förs in på identitet, normativitet och politik. Avslöjar stadsrummets arkitektur vem som har privilegierna? Har de rum som vi vistas i - de privata såväl som de offentliga - på förhand definierats normativt redan innan vi träder in i dem?

Tillbaka i Gonsholts bildvärld verkar spetsgardinen nästan skrämmande carl larssonsk med sin fladdriga och halvgenomskinliga regelbundenhet. Lösryckt hänger den i luften. Gardinen som döljer världen och låter den lysa igenom. Och jag tänker på Molly Blooms spetsunderbyxor som hela tiden ligger i den äktenskapliga sängen medan Leopold är ute i staden och spankulerar, för att ta den längsta möjliga vägen hem, och det engelska ordet lace som betyder både ett tunnt tyg med intrikat hålmönster och något sammanvävt, interlaced.

Mitt i labyrintens centrum ligger spetsunderbyxorna och gapar i Leopolds tankar när han vandrar.